

**Навчально-виховний комплекс
«Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №1-гімназія»
м. Копичинці Тернопільської області**

**Поетичне одкровення.
Збірка «Листя трави» Волт Вітмен
/10 клас/**

**Учитель зарубіжної літератури
Чорняк Зоряна Михайлівна**

2021 рік

Тема: Поетичне одкровення. Збірка «Листя трави» Волт Вітмен.

Мета: Вдосконалювати навички роботи з поетичним твором, розвивати навички виразного читання, образне мислення, мовлення, виховувати інтерес до творчості письменника, пошану до культурної спадщини.

Обладнання: комп'ютер, мультимедійний проектор, записи поезій Вітмена мовою оригіналу, диск з презентацією уроку, роздавальний матеріал.

Тип уроку: інтегрований (зарубіжна література та англійська мова)

Хід уроку

*Музо! Я приношу тобі наше «тут»
і наше «сьогодні»..*

В. Вітмен

I. Організаційний момент.

II. Актуалізація опорних знань.

1. Вступне слово вчителя.

Сивобородий патріарх американської поезії, прикутий до інвалідного візка, учасник і свідок бурхливих подій американської історії ХІХ ст., уособлення американського духу в найвищих його проявах... Вірші поета, сповнені пружної динаміки новітнього часу, бурхливого й мінливого, такі несхожі на сучасні їм європейські декадансні... Дивна постать, дивне життя, дивний поет...

2. Учні зачитують вірш Ярослава Врхліцького « Волт Вітмен»

— Хто ти? — Я атом, що життям співає.
— Куди спішиш? — До неньки, що мене
У наокружжя принесла земне
В своєму лоні. Більших див немає!
— Що бачиш ти? — Усе, що в пісні грає!
— В що віриш? — В працю, у чоло ясне!
— Хто друг твій? — Всі. — Кого язик твій тне У спорі? —
Кожен власну правду має.
— Що найдорожче? — Вільність день у день.
— Боїшся смерті? — Зміна це лишень.
— Чи любиш славу? — Як дзижчання мухи.
— Твої закони? — Я закон свій сам.
— Мета? — Ловити вірним почуттям
Хвиль космосу непереможні рухи.

Переклад М. Рильського

3. Слово вчителя.

- Ця поезія присвячена неординарній особистості, поету-новатору, який змінив думку про сутність людського буття. Саме про Волта Вітмена та його шедеври ми з вами будемо говорити. Урок в нас особливий, ми відкриватимемо для себе творчість Вітмена не лише як за звичай, за допомогою перекладу, а зможемо почитати, послухати, поспілкуватись мовою самого автора.
- Отож, насамперед пригадаємо що ми вже знаємо про цього патріарха поезії.

Зараз ви повинні опрацювати отримані завдання і скласти пазли, що допоможуть нам погортати сторінки збірки В.Вітмена.

Учні отримують індивідуальні завдання.

а) Життя Вітмена:

- Які події із життя поета вам запам'ятались ?
- Що ви можете розказати про Вітмена-мандрівника?(англ. мовою)
- Що вам відомо про освіту Вітмена?
- Які професії опанував Вітмен?(англ. мовою)

б) Творчість Вітмена:

- У чому виражається новаторство поета?
- Як формувалось перше видання збірки «Листя трави»?
- Які теми розкриває поет у своїй книзі?(англ. мовою)
- Скільки разів видавалась збірка? Що вам відомо про її останнє видання?(англ. мовою)

4. Слово вчителя англійської мови.

- Поки окремі учні готують відповіді, клас знайомиться із цитатами із творчості Вітмена, які записані англ. мовою та пояснюють їх зміст:

Give me the splendid silent sun, with all his beams full – dazzling.

I do not ask the wounded person how he feel – I myself became the wounded person.

Обговорення.

5. Учні дають відповіді на попередньо отримані завдання і складають пазли.

Результат: портрет Вітмена та назва збірки.

Так формуємо титульну сторінку збірки.

6. Слово вчителя.

Як ми уже чули, працею усього життя Вітмена стала його єдина книга «Листя трави». Тридцятишестирічний поет власноруч видає свій шедевр. Вітменові повертали його першу книгу майже всі, кому він дарував її. І лише американський письменник Р. Емерсон захоплено привітав поета. Волт Вітмен залишив помітний відбиток у світовій літературі, а його поезія справила значний вплив на творчість багатьох митців. Одним із перших українських письменників, хто звернувся до творчості Вітмена, був І. Франко. Про головну працю свого життя, збірку "Листя трави", поет волів говорити не "моя книга", а "наша". Ця книга про Людину у її найкращому й найповнішому втіленні. Вітменівський герой - "Уселюдина".

І ми сьогодні спробуємо стати часточкою того виміру який створив Волт Вітмен.

Не можу не звернути вашої уваги на слова, які Вітмен вмістив у передмові до першого видання «Листя трави».

«Зі всіх націй, що будь-коли існували на Землі, американська нація найбільш поетична. Самі Штати — найбільша поема... Нарешті в діянні людини ми бачимо щось, рівне по своїй величі природі. Американці — не просто нація, це нація націй». А поетам він радив: «Ти хочеш, щоб твій твір був прекрасний? Перш за все, не піклуйся про це. Люби землю, сонце і людей».

- Ось приклад ревної любові Батьківщини.

Тож спробуємо і ми полюбити поезію Вітмена.

III. Повідомлення теми, мети і епіграфу уроку.

IV. Сприйняття навчального матеріалу.

7. Виразне прочитання та коментування віршів Вітмена.

Учні читають поезії Вітмена

1. Читаючи книгу, славетний життєпис

Читаючи книгу, славетний життєпис,

Чи це (я питаю) зве автор життям людини?

Чи так, уже після моєї смерті, хтось і про мене напише?

(Начебто хтось може знати по-справжньому хоч децю про мене,

Коли навіть я думаю часто, що сам не знаю нічого, чи майже нічого про себе —

Тільки декілька натяків, невиразних, непевних свідчень і рис,

Яких сам я дошукуюсь, аби тут їх окреслити.)

8. Слово вчителя.

"Листя трави" можна по праву назвати найповнішою і найвідвертішою біографією Вітмена. Він почав писати "цю горду пісню" ще замолоду й продовжував усе життя, попри всі обставини, ніколи не забуваючи про свою працю. І поступово книга виростала у "загальну біографію людини нового часу". Перше видання відкривала поема «Пісня про себе», яка вважається програмовим твором Вітмена.

2. Пісня про себе

*Себе я оспівую, себе я славлю,
І що прийнятне для мене, приймете й ви,
Бо кожний атом, що належить мені, і вам належить.
Я блукаю й кличу душу свою,
Нахиляюсь, блукаючи навмання, розглядаю літню травинку.
Мій язик, кожний атом крові моєї створені з цієї землі, з цього повітря;
Народжений тут від батьків, народжених тут від батьків,
теж тут народжених, -
Я, тридцяти семирічний, цілком при здоров'ї, нині розпочинаю цю пісню
І сподіваюся не скінчити до смерті.
Вірування та школи без господаря,
Відступивши на хвильку, вдовольняються тим, що є, але не забути, -
Їх прихищаю, правильні й хибні, хай говорять, як заманеться:
Природа без стриму сповнена сил первісних.*

Висновки.

У ліричного героя поеми багато облич. Він і загнаний раб, і старий артилерист, і заплакана вдова, і солдат, який спить. "Ці люди - я. Я відчуваю їх, вони мої"- говорить поет.

9. Слово вчителя.

Різні теми піднімає поет у своїх творах, але особливе місце належить природі.

10. Звучить запис уривку вірша англ. мовою «Спитала дитина».

- Учні пояснюють зміст, обговорюють англ. мовою.
- Виразне прочитання і коментування вірша українською мовою.

Спитала дитина: «Що таке трава?»

*Спитала дитина: «Що таке трава?» — і повні пригорці мені простягла.
Що відповісти дитині? Не більше за неї я знаю, що таке трава,
Можже, це вдачі моєї прапор, із зеленої — барви надії — тканини зітканий.
А може, це хустинка від Бога,
Запашна, умисно нам зронена у подарунок, на згадку,
Десь у куточку й вензель власника, — щоб помітили ми, звернули увагу,*

запитали — чия?

А може, трава — така ж дитина, зрощене зелене немовля.

*А може, це ієрогліф такий самий,
Що означає: «Росту, де багато землі й де мало,
Між чорними та білими людьми;
Хай то буде канадець, вірджинець, конгресмен чи негр, —
всім даю я одне і однаково всіх приймаю».*

*А тепер вона ніби схожа на гарне, непідстрижене волосся могил.
Я буду ніжний з тобою, траво вруниста,
Може, ти ростеш із грудей юнаків,
Може, я полюбив би їх, якби знав раніше,
Може, ти проросла зі старих чи з немовляти, що недовго
було біля материнського лона,
Може, ти і є материнське лоно.*

11. Слово вчителя.

Заради втілення своїх творчих задумів Вітмен докорінно перебудовує поетичну систему романтизму, вводить вільний вірш і ритм, які передають рух самого життя.

Вільний вірш, чи верлібр, стоїть на межі вірша й прози. Він один із перших оспівав урбаністичну тематику.

12. Робота з підручником (ст. 243). Виразне прочитання і коментування вірша.

13. Слово вчителя.

Шедевр гармонійної завершеності Вітмена «Коли в дворі перед будинком розцвів цієї весни бузок». Це вірш — скорбота по трагічно загиблому президентові Авраму Лінкольну, чиїм ідеям Вітмен був відданий всією душею і якого гаряче любив і шанував.

- Шановні учні зараз ми з вами спробуємо відновити вірш «О Капітан!», який теж присвячений Лінкольну.

(Дві групи отримують смужки із рядочками вірша. Завдання відновити структуру твору. Англ. мовою і укр.. мовою. Третя група спілкується і В. Вітменом, роль якого виконає один з учнів. Запитання – відповіді.)

Учні зачитують зразки творів. Коментар учителів.)

14. Слово вчителя.

1861 - 1865рр. - громадянська війна. Впродовж усього воєнного періоду поет, працюючи в державній військовій скарбниці, у вільний час допомагав санітарам доглядати поранених і хворих. Він ненавчливо розчинився в трагедії країни, намагаючись зменшити людський біль: носив пораненим їжу, під диктовку писав листи додому. Відгуком на події Громадянської війни став цикл віршів «Барабанний бій».

15. Робота з підручником (ст. 239). Виразне прочитання і коментування вірша.

16. Слово вчителя.

Головною силою, що панує над усім у світі, є любов.

*І вже я знаю, що Божя рука - це моя обітниця власна,
І вже знаю, що дух Божий - це брат мій рідний,
І що всі чоловіки рожденні - теж мої браття,
і всі жінки - сестри мої та кохані,
І що основа творіння - це любов.*

17. На фоні музики учні читають вірш «Таємничий сурмач»

Таємничий сурмач

*Грай, сурмачу, відкрито і дзвінко, я йду за тобою,
На чисте звучання прелюду, веселе, прозоре;
Зникає дражливий світ, і вулиці, й день гамірливий,
Священний спокій, мов роса, на мене спадає,
І прохолодної, свіжої ночі я йду стежками раю –
Трава ось пахне, вільге повітря, троянди;
Пісня твоя будить німий мій уярмлений дух,
ти звільняєш, надимаєш мої вітрила,
І я пливу, купаюся в озері неба.*

*Грай ще, сурмачу! І для моїх чутливих очей
Оживи стародавність, покажи світ феодалський.
Як музика твоя чарує! Ти проводиш переді мною
Дам і кавалерів давно померлих, ось барони у залах замків,
трубадури співають,
Оружні лицарі сатисфакції вимагають
чи шукають святого Грааля;
Я бачу турнір, бачу в латах важких суперників
на конях величних, що кусають вудила,
Я чую крики, буремний гук і криці брязкіт;
Я бачу буйні війська хрестоносців - чуєте, дзвенять тарелі,*

Он поперед них ідуть ченці, високо хрест несуть.

*Граї ще, сурмачу! Хай за тему для тебе
Всеосяжності тема буде, вирішення і декор,
Любов - це пульс усього, підтримка і муки,
Серця чоловіка і жінки - усе для любові,
Оце ж твоя тема єдина - любов, що сплітає,
обіймає і проймає усе.
О, як духи безсмертні юрмляться круг мене!
Я бачу: перегінний клуб працює одвіку, я бачу й знаю
Полум 'яні пристрасті, що гріють світ,
Палання, бентежний рум'янець, биття сердець закоханих, Одні - до
блаженства щасливі, а інші - мовчазні,
ледь живі, похмурі;
Любов, це ж уся земля для тих, що люблять... любов,
що перемагає час і простір,
Любов - це ж день і ніч, любов - це сонце, місяць і зорі,
Любов - це рум'янець густий, пишній,
запаморочливо духмяний,
Бо є тільки слова любові і думка єдина - любов*

18. Слово вчителя.

- Якими є перші враження від твору, назви ?

Аналіз і коментування вірша.

Асоціативно назва сприймається так: "сурмач" - це той, хто кличе до чогось, але є ще слово "таємничий" - натяк на те, що сурмач прихований від когось, або його зрозуміти і почути можуть не всі. Можливо, треба відгадати, хто ж насправді кличе у вірші.

Вірш складається з окремих частин, кожна частина починається фразою: "Граї ще, сурмачу!" Відбувається нарощення семантики слова "сурмач", поглиблення і конкретизація значення. Поет поглиблює зміст загадки: "Хто ж такий цей таємничий сурмач?", допомагаючи читачеві цю загадку розгадати.

Визначимо основні ключові моменти тексту для правильного розуміння твору в цілому.

З I (умовної) частини поезії ми розуміємо, що пісня, яву грає сурмач і чує ліричний герой, викликає світлі оптимістичні почуття і "звільняє" слухача, піднімає його до розуміння таємниць Всесвіту - купання в "озері неба". Для осягнення цієї таємниці ліричний герой підключає усі свої відчуття

(сприйняття звуку, запаху, зорове сприйняття), фіксуючи можливі прояви світу. Умовно можна зобразити першу частину вірша так (таблиця заповнюється знизу-вгору).

"озеро неба"	
Пісня ... звільняє дух	звук
Трава пахне, вільге повітря, троянди	запах
Свіжа ніч	запах
(покій , мов роса, спадає - я йду стежками раю	
{цикле драгливий світ	зорове відчуття
Чисте звучання (веселе, прозоре)	звук
І рай. сурмачу (відкрито і дзвінко)	звукове відчуття

У II частині вірша відразу наголошується на тому, що ліричний герой має "чутливі очі" (а значить, і душу). І "давнина" (дами, кавалери, барони, трубадури, лицарі) пробуджує пам'ять про минулі часи і створює певний настрій для сприйняття наступної частини вірша.

У III частині з'ясовуємо, що єдиною темою сурмача є любов, яка "сплітає" - "обіймає" - "проймає усе" (наростаюча градація). Саме наявністю любові пояснюється всеосяжність світу. Любов - це те, що дає життя, і тому не може померти в буквальному розумінні, тому "духи безсмертні юрмляться круг" ліричного героя, він бачить "полум'яні пристрасті, що гріють світ". Пристрасть притаманна лише людині. І пристрасть викликає різну реакцію у людей: одним притаманне "палання, бентежний рум'янець, биття сердець", а інші - "мовчазні, ледь живі, похмурі".

Закінчується вірш гімном любові, бо все в світі є словами любові, і думка в світі єдина - любов.

Де ж має народжуватися всеосяжна любов, що проймає усе в світі?

Кодом вірша стає перелік усього, що можна назвати словом "любов".

Вітмен використовує такий засіб художньої виразності, як "каталог". "Каталог - любов" виписаний за допомогою ефекту всеосяжності:

Любов - це ж уся земля для тих, що люблять...

Любов, що перемагає час і простір...

Використовуючи прийом згортання метафори, конкретизуємо:

Любов - це весь простір людей,

Любов - це вічність.

Час як поняття з'явився і був усвідомлений людьми у зв'язку з існуванням факту смерті - початку і кінця. Якщо немає смерті, значить немає і часу, ін) немає завершення чогось. Міф про гріхопадіння є в багатьох міфологіях і світу, людина стає смертною не від моменту її створення, а від моменту вигнання з раю. Тобто час, а отже, і історія, набувають чинності, починаються з моменту, коли люди залишили місце, де вони знаходилися у стані гармонії - і і ані, коли врівноважені добро і зло.

Тобто Любов має перемогти вічність. І в поезії ця всеосяжність проявиться через поєднання можливих вимірів часу і простору. *Любов - це ж день і ніч, Любов - це сонце, місяць і зорі.*

Любов визначається через будову Всесвіту. Тобто Вітмен не обмежується простором, доступним людям, а виходить за межі, тим самим збільшуючи ефект всеосяжності, трансцендентної суті.

Любов визначається через метафору, яка може образно зображувати тільки людину: *"Любов - це рум'янець..."*. Тварина чи рослина не можуть бути рум'яними. *Любов - це гармонійна людина, бо рум'янець - це свідчення здорового організму.*

Отже:

Любов - простір;

Любов - вічність;

Любов - час;

Любов - космос;

Любов - Людина.

У даному випадку людина вбирає в себе всі попередні стадії: і простір, і цінність, і час, і космос. Вона є кінцевим етапом розвитку. І тут світосприйняття Вітмена перегукується з положеннями філософії трансценденталізму, де людина - центр Всесвіту.

Митець визначає любов через сприйняття основних філософських категорій; і мелодія, яку грає сурмач, - любов, а любов пробуджується серцем, ритмікою ритмікою. **Отже, таємничий сурмач - це людське серцею.**

V. Підсумки.

Протягом майже чотирьох десятиліть Вітмен перебував незмінно вірним своїй книзі, але не тому, що будував поетичний мавзолей для себе. Ця самовіддана праця стала супутником і дзеркалом його життя, вишу мету якого поет вбачав у збереженні своїх ідеалів і у невпинній творчій діяльності, спрямованій на їх утілення.

Спадщина Волта Вітмена американського поета і публіциста,- яскраве і видатне явище світової літератури. Не визнаний на батьківщині за життя, він був допущений в офіційний літературний пантеон лише на початку ХХ століття. Зате сьогодні вірші В. Вітмена знайшли нове життя більше ніж 30 мовами народів світу.

VI. Домашнє завдання. Підготувати повідомлення про Шарля Бодлера.

